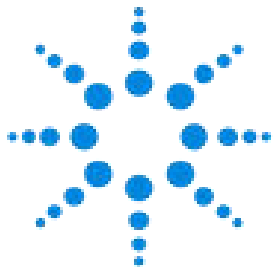

STAJ SONU RAPORU

8/2/2019

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞİNMACI KADIN VE ÇOCUKLAR

21. YÜZYIL
TÜRKİYE ENSTİTÜSÜ
Bilim, Birlik, Barış

Şevval Duman

21. YY Türkiye Enstitüsü Stajyeri

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	2
Giriş	3-4
Dil ve Eğitim	5-9
Çocuk İşçiliği	9-10
Çocuk Gelin	10-11
İnsan Ticareti, Fuhuş ve Cinsel Kölelik	11-14
Uyuşturucu	14-15
Sonuç	16-17
Kaynakça	18-19

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

GKY: Geçici Koruma Yönetmeliği

GEM: Geçici Eğitim Merkezi

PICTES: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonun Desteklenmesi Projesi

MEKTEP: Mültecilerin Eğitime Kazandırılması Toplumsal Entegrasyonu Projesi

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

ÖZGEÇMİŞ

GİRİŞ

Suriye’de yaşanan iç karışıklık ve sorunlardan dolayı, Suriyeli vatandaşlar kendi ülkelerinden göç etmiş ve yaşamlarını devam ettirebilmek için farklı ülkelere sığınmışlardır. Lübnan, Ürdün, Irak, ve Avrupa'nın birçok yerine dağılan Suriyeli sığınmacılar aynı zamanda Türkiye’ye de gelmişlerdir. Türkiye en fazla Suriyeli sığınmacı barındıran ülke haline gelmiştir. Yaşadıkları sorunlara bağlı olarak yer değiştiren insanlar birçok mecrada mülteci, sığınmacı ve göçmen olarak adlandırılmaktadır. Bu kavramlar literatürde şu şekilde açıklanabilir:

Göçmen, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri ve ailelerinin gelecekle ilgili beklentilerini arttırmak için bulunduğu yerden başka bir bölgeye ya da ülkeye yasal yollarla giriş yapan kişilere denilmektedir. Mülteci ise; can ve mal güvenliği tehlikede olduğu için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen, aynı zamanda bulunduğu ülkenin korumasından yararlanamayan kimseler olarak tanımlanmaktadır. Mülteci oldukları iddiasıyla başka ülkeye sığınan fakat yetkili mercilerce mülteci olup olmadıklarına henüz karar verilmemiş kimseler ise sığınmacı olarak ifade edilmektedir. (Amal, Bade vd 2019 sy:655)

Türkiye 1961 tarihinde, Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki statüsüne ilişkin Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olmuştur. Türkiye sözleşmeye dahil olurken, coğrafi sınırlama şerhi koymuş ve günümüze kadar devam etmiştir. Türkiye coğrafi sınırlama ile taraf olan tek Avrupa Konseyi üyesidir. 3 milyondan fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan Türkiye'nin bu sınırlandırmayı kaldırması gerekmektedir. Türkiye Cenevre Sözleşmesi'ne göre mülteci olarak alacağı Avrupalı olmayan kişileri “şartlı mülteci” olarak tanımlamakta ve üçüncü bir ülkeye geçinceye kadar sürekli ve düzenli bir şekilde koruma sağlamaktadır.

2011 yılı Mart ayında ülkemize giriş yapmış olan Suriyeli sığınmacılar elimizdeki 2012 Kasım ayı verisine göre sayıları 8 bin kişiye tekabül etmektedir. 2019 Temmuz ayı yasal verisine göre Suriyeli sığınmacı sayısı 3 milyon 630 bin 575'e yükselmiştir. Verilerin 1 milyon 965 bin 595'i erkek, 1 milyon 664 bin 980'ı kadındır. Bu veriler ise günden güne artmaktadır.

Bu savaştan en zararlı çıkan kesim şüphesiz ki kadın ve çocuklardır. Eşlerini kaybetmiş, çocuklarıyla bir başına kalmış, kimsesiz kadın ve çocuklar. Hiç bilmediği bir ülkeye gelip yeniden düzen kurmak birçok sorunu beraberinde getirmektedir.

Bu makalede Türkiye'deki Suriyeli Kadın ve Çocukların Sorunları 5 ana başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar:

- 1) Dil ve Eğitim,
- 2) Çocuk işçiliği,
- 3) Çocuk gelin,
- 4) İnsan ticareti, fuhuş ve cinsel kölelik,
- 5) Uyuşturucu.

1) Dil ve Eğitim

2011 yılı Mart ayında Suriye'de çıkan iç savaş ve karışıklardan ötürü ülkemize milyonlarca Suriyeli sığınmacı gelmiştir. Göçler İdaresi Genel Müdürlüğü'nün son verilerine göre Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı; 3 milyon 630 bin 575'e yükselmiştir (<https://www.goc.gov.tr>). Bu veriler sadece kayıtlı sığınmacıların sayısıdır. Kayıtlı olmayan halen birçok sığınmacı olduğu düşünülmektedir. Resmi verilere göre 1 milyon 965 bin 595'i erkek, 1 milyon 664 bin 980'i kadındır. Bu sayı ise günden güne artmaktadır.

Aşağıdaki tabloda da Suriyeli sığınmacıların yaş ve cinsiyet dağılımını görmek mümkündür.

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYET DAĞILIMI

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.965.595	1.664.980	3.630.575
0-4	274.951	256.764	531.715
5-9	254.992	240.049	495.041
10-14	199.699	185.107	384.806
15-18	149.562	123.083	272.645
19-24	317.284	229.131	546.415
25-29	205.096	146.466	351.562
30-34	169.441	124.424	293.865
35-39	119.895	94.709	214.604
40-44	79.187	69.960	149.147
45-49	58.692	55.817	114.509
50-54	47.466	45.397	92.863
55-59	33.029	33.321	66.350
60-64	23.065	23.751	46.816
65-69	15.152	15.770	30.922
70-74	8.535	9.167	17.702
75-79	4.735	5.945	10.680
80-84	2.627	3.282	5.909
85-89	1.428	1.883	3.311
90+	759	954	1.713

*11.07.2019 itibarıyla

TABLO 1: <https://www.goc.gov.tr>

81 il arasında Suriyeli sığınmacıların bulunmadığı hiçbir şehir kalmamıştır. Bir ülkeyi ulus devlet yapan en temel özelliklerden biri dildir. Her ülkenin kendine özgü bir dili vardır. İnsanların birbirleriyle iletişim kurması ve anlaşmasının temel gerekliliği ortak bir dilde konuşmaktır. Bu bağlamda Suriyeli kadın ve çocukların aslında hepsinin temel sorunu da iletişimdir. Dilini, dinini, yaşam şeklini vb. bilmediği ülkeye gelip sıfırdan başlamak, yeni bir düzen kurmak zordur. Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacı kadın ve çocukların çoğu Türkçe bilmemektedir. Ve Suriyeli sığınmacı bir gencin dil yüzünden çektiği sıkıntıyı şu şekilde belirtmiştir:

“Türkçe bilmediğim için sorunlar yaşıyorum. Mesela ben doktora bağırsaklar diyorum; ama o karın dediğimi sanıyor. O yüzden de bana yanlış ilaç veriyor. Bazen o ilaçları atıyoruz çünkü onlar yanlış ilaç. Dil bariyeri yüzünden iki taraf da birbirleriyle iletişim kuramıyor.”
(www.bianet.org)

Devlet destekli birçok dil kursu olmasına rağmen sığınmacıların çoğu kurslara gitmemeyi tercih etmektedir. Ya da bazıları aileleri tarafından gönderilmemektedir. Çünkü ana dilleri Arapça olduğu için diğer dilleri bilmek istememektedirler. Türkiye sığınmacı olarak gelip, burada sunulan imkanların kullanılmaması iki tarafın birbirini anlamamasına sebep olmaktadır.

Eğitim önce aileden gelir, sonra okullara gidilerek sürdürülür. Ama farklı iki kültürün bir arada eğitim görmesinin ne derece etkili ve doğru olduğuna yönelik büyük soru işaretleri bulunmaktadır. Devlet okullarında Türkçe dersler işlendiği için Suriyeli sığınmacılar dersleri anlamamaktadır.

Suriyeli ve Türk çocuklar aynı okullarda okuyunca eğitim kalitesi giderek düşmüştür. Maddi durumu iyi olan aileler çocuklarını devlet okullarından alırken, maddi durumu iyi olmayan aileler ise Suriyeli sığınmacılar ile çocuklarını aynı yerde okutmak zorunda kalmaktadır. Devlet ve özel okul arasındaki fark ise giderek açılmaktadır.

2013'ün son zamanlarına doğru Suriyeli sığınmacı çocuklara yönelik eğitim ve öğretim çalışmaları gündemde yerini almıştır. MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) Eylül 2013'te yayınladığı “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” genelgesiyle Suriyeli sığınmacı çocuklara eğitim de bir fırsat sağlamış, Suriyelilere

gidici değil kalıcı gözüyle bakılmıştır. MEB'in genelgesinden yaklaşık bir ay sonra 22 Ekim 2013'te Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) yürürlüğe konulmuştur. (Özcan,2018,s:25)

Sığınmacıların eğitim ve öğretim haklarına sahip olmasının üzerinden yaklaşık 1 yıl geçtikten sonra, 23 Eylül 2014'te, eğitim-öğretim konusunda yaşanan dil ve eğitim sorununu çözmek amacıyla MEB, "yol gösterici ve açıklayıcı bir düzenleme" genelgesi hazırlamış ve bu genelge ile Suriyeli sığınmacı öğrencilerin belgeleriyle, belgesi bulamayanlara ise sözlü veya yazılı sınav yoluyla denklik verilmesi ve Türkiye'deki okullara kayıt olmaları sağlanmıştır. Ayrıca kayıt için ikamet izni şartı kaldırılarak yabancı tanıtma belgesi yeterli görülmüştür. Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi yürürlüğe konulmuştur. (Özcan, 2018, s:25) Yani buradan da şunu anlayabiliriz; Suriyeli sığınmacılara yönelik gözle görülür bir şekilde ayrıcalık tanınmaktadır.

2019'daki güncel veriye göre Türkiye'deki eğitim ve öğretim çağındaki Suriyeli sığınmacı çocukların okullaşması yüzde 96,30'a ulaşmıştır. Okul öncesi okullaşma yüzde 33.59'a, orta okulda yüzde 58.13'e, lisede yüzde 26.38'e ulaşmıştır. Okul çağındaki nüfusun toplamı 646 bin 231 bin Suriyeli sığınmacı çocuk olarak hesaplanmıştır. (<https://www.aa.com.tr/t>)

2014'den bu yana Suriyeli sığınmacılar Arapça eğitim veren GEM'lere (Geçici Eğitim Merkezleri) ya da devlet okullarına gidiyorlardı. Fakat 2016 itibariyle Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dâhil edilmesine karar verilmiştir. 3 Ekim 2016 tarihinde PICTES projesi devreye girmiştir. Bu proje, Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun desteklenmesini kapsamakta olup; Milli Eğitim Bakanlığı ile AB-Türkiye Delegasyonu arasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için Mali İmkan Anlaşması çerçevesinde imzalanan sözleşmedir (www.kamupersoneli.net). Bu sözleşme 2 yıl sürelidir, ama Avrupa Birliği tarafından yapılan yardımlar sebebiyle 2021'e kadar uzatılmıştır. Bu projedeki asıl amaç, Suriyeli sığınmacı çocukların Türkiye'deki eğitim sistemine erişim sağlamalarıdır. Bu süreçten sonra GEM'ler kapatılma sürecine girmiş ve 2019 itibariyle GEM'lerin tamamen kapatılması hedeflenmiştir. (Özcan, 2018 s:26) 2018 yılında ise GEM'lerin sayısı 215'e düşmüştür. 2019-2020 eğitim sürecinde de tamamen kapatılması hedeflenmiştir. GEM'lerde Arapça eğitim gören Suriyeli sığınmacılar, GEM'lerin sayısı düşürülünce ve tamamen kapatılma aşamasına gelince çocuklarını imam hatip okullarına yazdırmayı tercih etmektedir. Bu da ülkemizde durmadan

imam hatip okullarının açıldığını ya da bazı kurumların neden imam hatibe çevrildiğini diğer bir açıdan açıklamaktadır. Bir diğer yandan da bütün devlet okullarının (ilkokul, ortaokul, lise fark etmeksizin) neden bu kadar Suriyeli'yle dolup taşıdığını ve giderek de artacağını göstermektedir.

2018 Eylül ayında Sultangazi'de bir okulda bununla ilgili bir örnek yaşanmıştır. Okulun şuanki sınıf mevcudu 45-50 aralığındayken GEM'ler kapatıldıktan ve Suriyeli sığınmacı çocuklar okula yollandığında 55-60'lara ulaşacaktır. Bu durumdan şikayetçi olan veliler bu duruma bir çözüm getirilmesini istemektedirler.

Eğitim öğretim fırsatı bulamayan bir sürü Suriyeli sığınmacı çocuk vardır. Birçok fırsat ve imkan sağlanmasına rağmen okuma fırsatı bulamamışlardır. Okulda eğitim görmek yerine evlerine para götürmek durumunda kalan ya da eğitim masraflarını karşılayamayacak durumda olan aileler, çocuklarını okula göndermemeyi tercih etmektedir. Dil bilmedikleri ve eğitim görmedikleri için iş bulmak da giderek zor duruma gelmiştir. Bir Suriyeli genç dil ve eğitim sorunu yüzünden çektiği sıkıntıyı şu şekilde dile getirmiştir:

“Şimdi ben okuma talebinde bulunsam kim çalışacak, nasıl yaşayacağız? Şu anda 16 yaşındayım ben 10 yaşında çocuklarla aynı okula nasıl gideyim? Eve kim bakar? Mesleki eğitimle ilgili hiç bilgi sahibi değilim. Nerelerde verildiklerini bilmiyorum. Eğitim ve dil sorunlarım çözülsedy iş bulmak kolaylaşırdı.”(www.bianet.org)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, ülkemize gelen sığınmacı – mülteci çocuk ve aileler için hazırlamış olduğu MEKTEP (Mültecilerin Eğitime Kazandırılması Toplumsal Entegrasyonu) projesi vardır. Bu projedeki genel amaç, aile ve çocukların tamamın kontrollü bir şekilde eğitim görmesi ve Türkçe'yi öğrenmesidir. Kültürlerin benimsenmesi, çok dilli kültürel etkinliklere yer verilmesi, yabancı uyruklu velilere yönelik kurslar ve etkinlikler açılması MEKTEP projesinin bir parçasıdır.

Suriyeli sığınmacılar eğitimde bir çok ayrıcalığa sahiptir. Bunlardan bir tanesi- kontenjan dahilinde olmakla birlikte-, lise diplomasıyla sınavsız üniversiteye gitmek. İYİ Parti Ankara Milletvekili Prof. Dr. Ayhan Altıntaş, 20 Şubat 2019'da TBMM Genel Kurulunda şu konuşmayı yaparak eğitimde adaletsizliği gözler önüne sermiştir:

“Bazı üniversitelerimiz Suriyeli sığınmacıları sadece lise diploması ile kabul ettiklerine dair YÖK’te ilanlar. Örneğin Aksaray Üniversitesi. Zaten tüm üniversitelerimiz Suriyeli öğrenci kabul ediyorlar. Suriye Bakalorya sınavını kabul etmeyen üniversitemiz yok gibi. Üstelik yüzde 50 başarı yeterli görülüyor. Suriyelilerin eğitim görmelerine bir itirazımız yok. Ancak, eğitimde fırsat eşitliğini gözetmek şartıyla. Ayrıca, yabancı öğrencilerin pek çoğuna bu milletin ödediği vergilerle bol bol burs ve yurt dağıtılıyor.” (Özdağ-Kaçınılmaz Çöküş s:78)

Bu konuşmadan da anlayacağımız üzere eğitimde adeletsizlik had safhadadır. Bunun önüne geçilmesi için öncelikle Suriyeli sığınmacı öğrenciler ve Türk öğrenciler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak gerekmektedir.

2) Çocuk İşçiliği

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yaptığı tanıma göre: *“Çocuk işçiliği; çocuğun sağlığını, eğitimini, fiziksel ve zihinsel gelişimini engelleyen, yeteneklerinin gelişmesine mani olan, çocuğu potansiyelinden ve onurundan yoksun bırakan her türlü çalışma.”* (www.ilo.org)

Günümüz Türkiye’sinin de en büyük sorunlarından biri çocuk işçiliğidir. Aileler çocuklarını maddi gelir olarak görüp çalışmaya zorlamaktadır. Suriyeli sığınmacı çocuklar ülkemize gelmesi halinde çocuk işçiliği sayısında hem artış hem de çalışma koşullarının her açıdan daha da kötüleştiğini söylemek mümkündür.

Suriyeli çocuk işçileri, hemen hemen her alanda görebiliriz. Tarım, ticaret, tekstil atölyeleleri, çıraklık, çalışma koşullarının en ağır olduğu sanayi vb. yerler de çalışmaktadırlar. Bunlar haricinde dilencilik, mendil satma, yol kenarlarında su satarak ailelerine para götürmek ve geçimlerini sağlamak zorundadırlar. Anne ve babalarını kaybetmiş kimsesiz çocuklar ise sokak çetelerinin ellerine düşerek her türlü işi yapmak zorunda bırakılmaktadırlar. Bu çocuklar onlara sağlanan eğitim imkanlarından faydalanmak yerine bu işleri yapmaya mahkum bırakılıyor ya da bazıları eğitim gördüğü halde okumayı bırakıp bu işleri yapmayı tercih etmektedir.

DİSK-AR’ın Türkiye’de Çocuk İşçiliği 2015 verilerine göre:

- Okula gitmeyen çocuklar için haftalık çalışma süresi 54 saat,

- Çocukların yüzde 3.4'ü yaralanmış ya da sakatlanmış,
- 3'te 1'ine yemek verilmiyor,
- Yarısından çoğu 400 TL altında ücretle çalışıyor. (DİSK-AR 2015)

Suriyeli sığınmacı çocuklar daha az miktara hangi iş olursa olsun çalıştıkları ve zorla çalıştırıldıkları için canlarının pek bir önemi yoktur. Çocuk işçiliğinin en temelinde ailenin eğitimsizliği yatmaktadır. Çünkü bilinçli bir aile çocuğunu doğurup sokağa atıp onun üzerinden gelir elde etmemeyi, çocuğunu üç kuruş para için canı pahasına çalıştırmamayı bilir. Türkiye’de çocuk işçiliği konusunda yasal önlemler vardır. Ama bunlara uyulmamakta ve devlet genellikle peşine düşmemektedir. Çocuklar arasında en dezavantajlı ve sorunlu grubu oluşturan Suriyeli sığınmacı çocuklar, kanuni yasaklara rağmen acımasız ve yasal olmayan şekilde çalıştırılmaktadır. Türkiye’de çocuk işçiliğinin önüne geçilmesine yönelik uluslararası sözleşmenin kabul edilmesi ve ulusal merkezde çocuk işçiliğinin yasaklayıcı hükümleri olmasına rağmen yeterli sonuçlar alınamamaktadır. Ulusal sistemde mevzuatlar yeterliliğini korusa da devlet çocuk işçiliğine ilişkin denetim ve yaptırımları yetersiz olmuştur. Dolayısıyla devletin denetim mekanizmasını güçlendirmesi gerekmektedir. (Kireçdağ, 2017, s:35)

Suriyeli ve Türk çocuklarının eğitim çağında çalıştırılmasının önüne geçilmesi ve yasaların uygulanması gerekmektedir. Ailelerin ise çocuklarını çalıştırmak yerine, akranları gibi onları okula göndermesi gerekmektedir.

3) Çocuk Gelin

Çocuk yaşta yapılan evlilikler, sadece Türkiye’de değil, gelişmiş Batılı ülkeler de dahil olmak üzere, dünyanın farklı coğrafyalarında rastlanan başlıca toplumsal sorunlardan bir tanesidir. (Anık, Barlin 2017 sy:1828) Suriyeli sığınmacıların da ülkemize gelmesi halinde bu sorun giderek artmıştır.

Çocuk yaşta yapılan evlilikler Suriyeli kadınlar ve çocuklar arasında da yaygındır. Suriyeliler için bu olağan bir durumdur. Gaziantep Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi’nden edinilen bilgilere göre, özellikle kamp dışında yaşayan Suriyeli kadınlar, Suriye’ye dönmek için aileleri tarafından evlendirilmektedir. (Akbaba, Sönmez vd 2017 s:167) Savaşta kaçıp

ülkelere sığınmacı olarak göç eden kadın ve çocuklar kendilerini korumak, daha güvenli bir yerde yaşamak ve bulunduğu ortamdan kaçmak için de evlenmeyi tercih etmektedir. Bu evliliklerin bazılarında resmi evraklara sahip olunmadığı ya da bazı evliliklerde çocukların yaşları tutmadığı için dini nikah kısılmaktadır.

Ama buradaki sorunlardan biri de, bu evliliklerin yerel hanelere ikinci, üçüncü eş olarak evlendirilmeleridir. Birinci eş bu durumdan şikayetçi olsa da elinden bir şey gelmemekte ve psikolojik açıdan sorun yaşamaktadır. Erken yaşta evliliğin birçok nedenleri vardır. Bunlardan en temeli ise, ailelerin evlerinden bir kişi gittiğinde ekonomik yükün azalacağı düşüncesidir. Aileler kız çocuklarını genellikle başlık parası, ev, eşya ya da belirli bir mal karşılığında vermektedir. Burada çocuğun rızası sorulmamakta ve ailelerin çıkarları daha ön plana geçip önemsenmektedir. Diğer nedenler ise şunlardır: Kardeş sayısı, yoksulluk, eğitimsizlik, dini inanışlar, örf-adet ve gelenekler, sosyo-kültürel gerekçeler evlilik faktörleri arasındadır. (Akbaba-Sönmez vd, 2017 s:167)

Erken yaşta evlendirilen bireylerin ellerinden eğitim imkanı, çocuk olma hakkı alınmaktadır. Daha küçük yaşlarda, çocuk olmaktan çıkıp anne baba olmaya zorlanmaktadır. Kız çocukları daha kendi gelişimlerini tamamlayamazken zorla cinsel ilişkiye girilmesi, cinsel tacize uğraması, kız çocuğunun çocuk yaşta hamile kalması sağlıksız ve tehlikelidir. Kız çocuklarının kendini ve haklarını koruyamayacak yaşta ve durumda olması; fiziksel, ruhsal, psikolojik sorunlar yaşararak onları intihara meyilli hale getirmektedir. Bu yüzden, kendisi daha çocukken kucağına aldığı evladına bilinçli bir ebeveyn olmasını beklemek zordur.

Günümüzde hakların yasalarla korunma altına alınmasına rağmen hala yazısız kuralların, gücünü devam ettiriyor olması, bu istenmeyen durumların yaşanılmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. (Akbaba-Sönmez vd, 2017)

Suriyeli sığınmacı çocuklarda çocuk yaşta hamileliğe yönelik ciddi iddialar olmasına karşın bu hususta herhangi bir resmi veri veya istatistiğe rastlanmamıştır.

4) İnsan Ticareti, Fuhuş ve Cinsel Kölelik

İç çatışmalar ve savaşlar, toplumsal cinsiyet temelinde kadınların kız çocuklarının ve LGBTİ+'lıların diğer bireylere göre daha hassas, kırılabilir ve dezavantajlı olmalarına neden olmuştur. Büyük sorun ve krizlerin olmadığı, askeri çatışmaların yaşanmadığı koşullarda bile

kadın ve kız çocukların özhakları ve özgürlükleri orantısız bir şekilde etkilenmiştir. Çatışmalardan önce ve savaş esnasında her yaşta kız ya da erkek çocuğu fark etmeksizin kadın ve çocuklar gücü elinde bulunduranlar tarafından alıkonulma, taciz edilme, kadınları cinsel köle olarak kullanma ya da takas edilme, cinsel ve psikolojik şiddet uygulama, toplu tecavüz, kadın ve çocukları zorla gebe bırakma gibi birçok sorunu ortaya çıkarmaktadır. Aynı şekilde kaçış esnasında Suriyeli kadın ve kız çocuklar; korsanlar, haydutlar ve sınır güvenliği sorumluları tarafından cinsel şiddete; insan tacirleri tarafından da ele geçirilme tehlikesi ile karşı karşıya kalmışlardır. (<https://www.un.org/womenwatch>)

Sığınılan ülkede bulunan esnada ise, gücü elinden buldurulanlar tarafından uygulanan cinsel şiddet ve baskı, mal ve paraya el koyma; çocukların çeşitli şekillerde sömürülmesi; ev içi şiddet, korunma evlerinde sömürü ve cinsel taciz, fuhuş sektörüne sürüklenme, hayatta kalabilmek ve yaşam mücadelesi için bu hizmeti sunmaktan kaçamamışlardır. Hatta bazı Suriyeli kadınlar bu fuhuş işini kendi istekleri üzerine yapmaktadırlar. Bazıları ise ailelerine para götürmek zorunda olduğu için aileleri tarafından pazarlanmakta hatta bazılarını eşleri pazarlamaktadır. Suriyeli sığınmacı ailelerin çoğu çok eşlidir. Eşlerine iş bulmaktansa onları bu sektörün içine itmek zorunda bırakmaktadırlar. Örneğin, Adana’da 2 çocuğuyla yaşayan bir Suriyeli kadın “Kocam işsizdi. Çocuklarım açtı. Çocuklarım için kendi isteğimle fuhuş yaptım.” demiştir.

Savaş sebebiyle eşlerini kaybeden, çocuklarından ayrılmak zorunda kalan, ailelerinden koparılan, maddi ve manevi desteklerden uzaklaşan kadınların bir çoğu çaresizlik ve yoksullukla mücadele etmektedir. Bu kadınların çoğu ise fuhuşa itiliyor. Bazıları ise doğru düzgün iş bulmaktansa vüduunu pazarlamak daha kolaylarına gelmektedir. Bu da ülkemizde artan fuhuş sıkıntısını gözler önüne sermektedir.

Fuhuşun olduğu yerde kaçınılmaz olarak mafya devreye girmekte ve organize suç oluşmaktadır. İstanbul’un en lüks semtleri, cadde kenarları, Suriyeli hayat kadınları ile dolup taşmıştır. Suriyelilerin yoğun olduğu yerlerde çocuklarının fuhuşa gitmeleri 14 yaşına kadar düşmüştür. (Özdağ, Kaçınılmaz Çöküş, s:83)

Fuhuşun olduğu ya da yapıldığı yerlerde orada yaşayan vatandaşlar bu durumdan oldukça rahatsız olmaktadır. Çünkü bir ailenin yaşadığı yerlerde böyle olaylar olunca ve bu durum

giderek artınca rahatsız olmakta ve çocukları için endişelenmektedirler. Bu durum bazı kız çocuklarına kötü örnek teşkil etmekte ve özendirici bile olabilmektedir. Erkek çocukları için fuhuşa gitme yaşı giderek düşmektedir.

İnsan ticaretine kurban giden kadınların yaş ortalamasının 15-18 arasında olduğu dikkat çekmekte ve belirtilmektedir. Yaş sınırının 13 yaşına kadar düştüğü fuhuş sektöründe 15-20 yaş arası genç kadınlar daha çok talep görmektedirler. Bu işi yapanların çeteleşmiş durumda olduğunu söylemek mümkün ve bazen çeteler arasında olaylar, çatışmalar yaşanabilmektedir. Fuhuş sektöründe çok düşük ücretlerle ve mağduriyetlerinden dolayı kendi işlerinden istifa eden Suriyeli genç sığınmacı kadınlar çalıştırılmakta ve genç olmaları dolayısıyla ise daha çok tercih edilmektedirler. Ve bu kibar dille insan ticareti Türkiye'nin dört bir yanında olmakta ve halen devam etmektedir. (Mazlumder 2014 s:38)

Batman Barosu Kadın Hakları Komisyonu Üyesi Av. Seçil ERPOLAT, Batman'da küçük yaşlardaki Suriyeli kadın sığınmacıların fuhuş sektöründe istismar edildiğini belirtiyor ve karşılaştıkları adli vakalardan elde ettikleri bulguları şöyle anlatıyor:

“Bölgede Suriyeli sığınmacı kadınların istismar edildiği yeni oluşmaya başlayan bir fuhuş sektörü bulunuyor. Savcılıktan aldığımız bilgiye istinaden dilencilik yapan çocuk yaştaki kızların mağduriyetlerinden istifade ederek fuhuşa zorlandıklarını tespit ettik. Savcılık tarafından yapılan telefon dinlemeleri ve ulaştığımız diğer bilgilere göre fuhuş sektöründe 20 TL ve 50 TL gibi rakamlarla bu kız çocuklarına fuhuş yaptırılmaktadır. Hatta bazen para dışında yardım, yemek gibi vaatlerle de çocukların kandırıldığı durumlar söz konusudur. Bu fuhuş olaylarında fiyat aralığının çocukların yaşını dikkate alarak belirlendiği hususu dikkati çekmektedir. Dilencilik yapan çocuğu veya kadını mağduriyetinden istifade ederek kullanan şahıslar, bunu birbirlerine tavsiye etmekte ve olay maalesef bu şekilde yaygınlaşmaktadır. Bazen fuhuş mağduru bir kadın başka bir arkadaşının daha olduğunu söylüyor ve bu şekilde bir diğer kadın da fuhuş sektörüne çekilebiliyor. “

Savcılık dinleme kayıtlarına ve adli sürece yansıyan böyle bir olayda dilencilik yapan 12-13 yaşlarında iki kız çocuğunu birbirlerine fuhuş yapmak üzere tavsiye eden kişilerle ilgiliydi. Bir yıldan fazla süredir tutuklu olan sanıklar, kız çocuklarının kaçması nedeniyle tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.” (Mazlumder 2014 s:39-40)

Bu tarz vakalar çeşitli yaptırımlar olmadığı sürece devam edecektir. Kadınları ticari bir yaptırım olarak görmek insanlık suçudur. Kadının üstünden bu denli çirkin bir vesileyle para kazanmak çok ahlaksız bir yöntemdir. Böyle bir durumun en temel nedeni eğitimsizlik temellidir. Bazıları, şerefi ve onuruyla para kazanmak yerine böyle bir yol tercih etmektedir. Ama yaptırım söz konusu olursa, bu tarz durumların da önüne geçilerek önlemler alınabilir. Özellikle de çocuk yaşlarda bulunan kişilerde bu olayın vuku bulması özellikle önüne geçilmesi gereken bir durumdur.

5) Uyuşturucu

Savaştan kaçıp başka ülkelere gitmek zorunda kalan çocukların bir kısmı adaptasyon sorunu yaşamaktadırlar ve savaş psikolojisinden halen çıkamamıştır. Savaşın çocuklarda yaşattığı en büyük etki travmalar ve psikolojik sorunlardır. Eğitimsiz, umutsuz, korkmuş ve yıpranmış bir sürü çocuk bu soruna bir çözüm ararken farklı bataklıklara sürüklenmektedirler. Bu bataklıktan birisi de uyuşturucudur.

Uyuşturucu insan sağlığını etkileyen bir tehdit unsurudur. AB uyuşturucu ajansı 2019 yılı raporunda, Türkiye’de doz aşımı ölümlerinin arttığını belirtmiştir. (www.dw.com) AB uyuşturucu raporunda Türkiye’de 15-64 yaş arası grubun en çok esrar kullandığı belirtilirken, bir diğer veriye göre ise, Türkiye’de en çok 15-34 yaş arası erkekler uyuşturucu kullanmaktadır.

Uyuşturucu kullanma yaşı 15 yaşına kadar gerilemiştir. Bu maddeyi kullanmakla kalmayıp satan ya da zorla sattıran bir kesim de vardır. Bu veriler ışığında, ülkemizde giderek artan mafyaların hatta *Suriye mafyalarının olduğunu söylemek de mümkündür. Devletin mafya ile mücadelesinde en önemli güç teknik istihbarattan kaynaklanmaktadır. Ancak kendi aralarında Arapça'nın değişik lehçelerini konuşan bir mafyaya karşı mücadele çok zor olacaktır. Sonuç olarak Arapça'nın değişik lehçelerini konuşarak polisin teknik istihbaratından büyük ölçüde kaçabilecek bir Arap mafyası, Türkiye'yi Ortadoğu ile Avrupa arasında geçiş yolu yapacaktır. Polisin giremediği mafya ve gizli örgütlere ev sahipliği yapan büyük gettolar büyükşehirlerimizde oluşmaya başlamıştır. Arap sokak çeteleri kurulmaktadır. Büyük uyuşturucu pazarı için bütün şartlar bir araya gelmektedir. Zaten artık Türkiye uyuşturucuda transit ülke değil, hedef ülke, pazar olmuş durumdadır. (Özdağ, Kaçınılmaz Çöküş, s:76)*

Uyuşturucuyu piyasaya sürüp dağıtmanın en kolay yolu çocukları kullanmaktır. Uyuşturucu madde satıcıları eğitimsiz, psikolojik sorunları olan, kimsesiz, sokakta yaşayan, işsiz çocukları önce uyuşturucuya, ardından satıcılığa alıştırmaktadırlar. Suriyeli ocuklar da bu işi çok kolaylaştırmaktadır. Çünkü hem sayıca fazlalar hem de çok az bir miktar paraya bu işi yapmaktadırlar.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ocuk Suçları Soruşturma Bürosu Cumhuriyet Savcısı Bülent Yceturk, 2018 yılında yaptığı bir konuşmasında bu konu hakkında şunları söylemiştir:

“Türklerin 500 liraya yaptığı işi, Suriyeliler 100 liraya, Afganlar da 50 liraya yapıyor. Bu ocuklar, için ne olduğunu ya da hangi cezayı alacaklarını bilmedikleri için böyle bir yola sapıyorlar. “Suriyeli ya da Afgan çocuğu serbest bıraktıktan sonra bir daha bulmanız mümkün değil. ocuk, hakkında soruşturma başlatılınca kenti terk ediyor, başka yere gidiyor. Tekrar bulmanız da mümkün olmuyor o zaman da cezai yaptırım karşılıksız kalıyor.” ifadelerini kullanmıştır. (<https://www.aa.com.tr>)

Ve şu sözleriyle devam etmiştir:

“Cezaevlerine gönderilen uyuşturucu satıcılarının ‘torbacı’ denilen en alt kesimindeki satıcılar. İçin tepesinde duranlara ulaşmak lazım.” demiştir. (<https://www.aa.com.tr>)

Uyuşturucuyu bu denli iimize sokup, yaygın hale getirenlerin ve paravan olarak da Suriyeli sığınmacıları kullananları bulup bir an önce cezai yaptırım uygulanılması gerekmektedir.

SONUÇ

Ülkemiz özellikle Suriye'den gelen sığınmacılarla alakalı sorunlarla başa çıkmaya çalışmaktadır. 2019 Temmuz itibari ile ülkemizdeki Suriyeli sığınmacı sayısı 3 milyon 639 bin 284 kişi olmuştur.

Savaşın içinden, canlarını kurtarıp ülkemize gelen Suriyeli sığınmacıların özellikle de kadın ve çocukların yaşadığı ve ülkemize de etkisi olan birçok sorun meydana gelmiştir.

Bunlardan birincisi dil ve eğitimidir. Suriyeli sığınmacıların Türkçe öğrenmesi için birçok devlet destekli dil kursu açılmıştır. Bazı kesim gitmemeyi, bazıları ise çocuklarını kurslara göndermemeyi tercih etmiştir. Çünkü kendi dillerini ve benliklerini kaybetmek istememişlerdir. Ama dil bilmedikleri için, her alanda çeşitli iletişim sıkıntıları yaşamaktadırlar. Suriyeli sığınmacı çocukları Türk eğitim-öğretim sistemine kazandırmak için birçok projeye imza atılmıştır. MEB destekli bu projeler Suriyeli sığınmacılar, diğer mülteci aile ve çocuklar için hazırlanmıştır. İmkan ve olanakları olmasına rağmen halen okuma-yazma ve dil bilmeyen Suriyeli sığınmacı kadın ve çocuklar vardır. Özellikle evden dışarı çıkmayan sosyal hayatı zayıf kadınların dil öğrenme becerileri daha zayıftır. Çocuklar sokaklara çıktığı için dil öğrenmeye daha yatkın olurken, akşam saatlerinde eşlerinin işten gelmesi sonucu dışarıya çıkan çoğu kadın, dil öğrenme gereği duymamakta, sayıca fazla oldukları için ise kendi aralarında Arapça konuşmaktadırlar. Bu da entegrasyon ve dil öğrenme sürecine negatif katkı yapmaktadır.

Sorunlardan bir diğeri ise çocuk işçiliğidir. Çocuk işçiliği, ülkemizde de halen devam etmekle beraber Suriyeli sığınmacı çocukların gelmesi halinde çocuk işçiliği konusunda artış olduğunu söylemek de mümkündür. Bu çocukları hemen hemen her alanda görebiliriz. Sığınmacılar, az miktarda paraya neredeyse her işi yapmaktadırlar. Çocuk işçiliği konusunda devletin yaptırım ve denetimleri yetersiz olmuştur. Bu sebeple devletin denetimini daha sıkılaştırması ve güçlendirmesi gerekmektedir.

Bir başka sorun da, günümüz de devam etmekle olan, çocuk gelinlerdir. Çocuk yaşta evlilik Suriyeli sığınmacılar arasında yaygın ve olağan bir durumdur. Erken yaşta zorla

evlendirilen çocukların bütün hakları ellerinden alınmıştır. Bu hususta birçok yasa olmasına rağmen böyle durumların yaşanılması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Diğer bir sorun da insan ticareti ve fuhuştur. Savaş sebebiyle ailesini, eşlerini kaybeden kimsesiz kadınlar, çetelerin ellerine düşerek zorla fuhuş yaptırıyorlar ya da kendi geçimlerini sağlamak için bu yola başvurumaktadırlar. Ülkemizdeki fuhuş oranı giderek artmakta ve fuhuşa gitme yaşı giderek düşmektedir. Bu durumun önüne geçilmesi için, çeteler tespit edilmeli ve çökertilmelidir. Suriyeli kadın sığınmacılar, kadın koruma kuruluşlarına ya da ailelerine teslim edilmelidir.

En önemli sorunlardan bir diğeri ise, uyuşturucudur. Savaştan kaçan ve halen savaş psikolojisini üstünden atamamış, eğitimsiz çocukların çoğunun başvurduğu yol uyuşturucudur. Hem sayıca çok olmalarından dolayı, hem de yaptıkları işlerde pek de denetlenmedikleri için uyuşturucu mafyalarının ellerine düşmektedirler. Devletin bu konuda yaptırımları olsa da, sığınmacı çocuk ve ailelere bu olaylar hakkında bilgi verilmesi ve uyarılması gerekmektedir.

Bu olaylar Suriyeli kadın ve çocukların Türkiye’de yaşadığı ve yaşattığı sorunlardan bazılarıdır. Olayların önüne geçilmesi için Suriyeli sığınmacılara kalıcı gözüyle bakılmaması gerekmektedir. Gereğinden fazla, çeşitli fırsat ve imkan sunulması Suriyeli sığınmacıları kendi yurtlarından daha çok buraya bağlamakta, Türkiye ve Suriyeli vatandaşlar arasında farklılaşmaya yol açmaktadır.

Bu sorunlarından ortadan kalkması için, Suriyeli sığınmacılara entegrasyon sağlanmaması ve sığınmacıları kendi ülkelerine gönderilmesi gerekmektedir. Ülkenin birçok bölgesinde savaş çoktan bitmiş durumdayken ve Suriyeli sığınmacılar buraya bayram tatillerine gidebilirken, geri gönderilmelerinin imkansız olduğu söylemi yanlıştır. Ayrıca uygulanacak politikaları “geri dönüş” üzerine inşa etmek, en iyi başlangıç olacaktır. Doğrudan entegrasyona kısıtlı kalmak yerine; diplomatik, ekonomik ve siyasi kanallarla Suriyelilerin geri dönebilmesi için Suriye’deki şartların iyileştirilmesine odaklanmak Suriyeli ve Türk halkı için daha doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Başak Düzel, Alış Sıla Düzensiz Göçle Suriyeli Mülteci Çocuklar Bağlamında Türkiye’de Refakatsiz Göçmen Çocukların Durumu , Asia Minor Studies , AGP özel sayı, yıl:Ekim 2018, sayfa; 260,264,265,266
2. <http://disk.org.tr/2015/04/disk-ar-turkiyede-cocuk-isciligi-gercegi-raporu-2015/>
3. <http://www.islamianaliz.com/h/5055/mazlumder-turkiyeye-siginan-12-13-yasindaki-suriyeli-cocuklar-fuhus-sektorunde-kullaniliyor-ozel-haber>
4. <http://www.tuik.gov.tr/Start.do>
5. <http://www.unwomen.org/en> <https://www.un.org/womenwatch/about/>
6. <https://m.bianet.org/bianet/kadin/200325-suriyeli-kadin-ve-kiz-cocuklari-barinma-dil-istihdam-sorunlariyla-karsi-karsiya>
7. <https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Haberler>
8. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-suriyeli-cocuklarin-okullasmasinda-dunya-ortalamasini-gecti/1468778>
9. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-suriyeli-cocuklarin-okullasmasinda-dunya-ortalamasini-gecti/1468778>
10. <https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3931/xfiles/webformatisuriyedenturkiyeyenufushar-eketleri.pdf>
11. <https://www.dw.com/tr/ab-uyu%C5%9Fturucu-raporu-t%C3%BCrkiyede-%C3%B6l%C3%BCmler-art%C4%B1yor/a-49093343-0>
12. https://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713
13. <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1070075-suriyeli-anne-ac-cocuklari-icin-fuhus-yapti>
14. <https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm>

15. [https://www.kamupersoneli.net/meb-personeli/pictes-projesi-3-yil-daha-devam-edecek-
peki-ya-sonra-h51879.htm](https://www.kamupersoneli.net/meb-personeli/pictes-projesi-3-yil-daha-devam-edecek-peki-ya-sonra-h51879.htm)
16. <https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar>
17. Kireçdağ Nihat, Antakya’da Bir Alan Araştırmasına Dayalı Gözlemler: Suriyeli Sığınmacı Çocuk İşçiler, Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi ,yıl: Ekim 2016- Mart 2017 sayfa: 33 , 34 , 35
18. Lordoglu Kuvvet , Aslan Mustafa Görünmeyen Göçmen Çocukların İşçiliği: Türkiye’deki Suriye’li Çocuklar yıl:2018 sayfa : 717, 718, 719
19. Maralı Gürkan, Suriyeli Çocuklara Türkçe’nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi , sayı 15, yıl:2018, sayfa ; 1428, 1429
20. Mazlumder, Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu , yıl: Mayıs 2014, sayfa; 38,39,40
21. Özcan Abdullah Said , Çokkültürcülük Bağlamada Türkiye’nin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikası, PESO Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi , sayı:1 , yıl:2018 sayfa: 25,16
22. Süleymanov Abulfez, Sönmez Pelin, Demirbaş Fatma, Selami Ünver, Akbaba Mete. Uluslararası Göç ve Çocuklar Üsküdar Üniversitesi yıl:2017 sayfa : 167, 168
23. Ümit Özdağ, Kaçınılmaz Çöküş ,Destek Yayınları, İstanbul , Haziran 2019
24. Vardarlı Bade, Khatib Amal, Uygur Sevgi, Gönültaş Mesut Türkiye ve Almanya’daki Suriyeli Sığınmacılara Sunulan Haklar ve Yaşanan Sorunlar Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi yıl: Nisan 2019 sayı:70 sayfa:655

